

ULUSLARARASI GELİŞİM AKADEMİ DERGİSİ

Cilt/Volume 1 Sayı/Number 4 ISSN 2979-9902

International

Journal of Development Academy

ULUSLARARASI GELİŞİM AKADEMİ DERGİSİ
INTERNATIONAL JOURNAL OF DEVELOPMENT ACADEMY

Sahibi: Palandöken Gelişim Derneği Adına: Lokman LOKMACI

Owner: On behalf of Palandöken Gelişim Derneği, Lokman Lokmacı

Sorumlu Müdür / Publications Director: Numan ÜN

Tasarım/Graphic Design: Cavit Emre ŞEN

Uluslararası Gelişim Akademi Dergisi (International Journal of Development – Academy); editörler kurulu bulunan, uluslararası hakemli bir dergidir. Gönderilen yazılar önce Baş Editör ve ilgili Editör tarafından bilimsel nitelik, etik araştırma yöntemlerini uygunluk açısından incelenerek değerlendirilir. Uygun bulunan yazılar alanında uzman en az iki ayrı hakeme gönderilir. Hakemlerin kararları doğrultusunda yazı ya doğrudan ya da düzeltilerek yayınlanır veya reddedilir. Hakemlerin gizli tutulan raporları dergi arşivinde on yıl süre ile tutulur. Dergi; mimarlık disiplinleri, tasarım, sosyal ve beşeri bilimler, spor bilimleri ve sanatla ilgili kuram ve yaklaşımları etkileşimli, disiplinler arası çalışmalar yoluyla ele alan araştırma, derleme, inceleme ve tanıtma gibi içeriklere sahip bilimsel metinleri elektronik ortamda okuru ile paylaşan uluslararası hakemli bir dergidir.

International Journal of Development (Academy); It is an international refereed journal with an editorial board. Submitted manuscripts are first evaluated by the Editor-in-Chief and the relevant Editor by examining them in terms of scientific quality and appropriateness of ethical research methods. Appropriate manuscripts are sent to at least two separate referees who are experts in their fields. In line with the decisions of the referees, the article is either published directly or by editing, or is rejected. The confidential reports of the referees are kept in the journal archive for ten years. Magazine; is an international peer-reviewed journal that shares scientific texts with content such as research, compilation, review and promotion, which deals with theories and approaches related to architecture, design, social and human sciences, sports sciences and art through interactive, interdisciplinary studies.

Uluslararası Gelişim Akademi Dergisi (International Journal of Development – Academy) iki ayda bir yayınlanır.

International Journal of Development – Academy is published in two months.

Dergideki yazı içeriklerinin sorumluluğu yazarlara aittir.

The responsibility of the contents of articles belongs to the authors.

ULUSLARARASI GELİŞİM AKADEMİ DERGİSİ

INTERNATIONAL JOURNAL OF DEVELOPMENT ACADEMY

Baş Editör/Editör-in-Chief: Prof.Dr. Süleyman TOY (Atatürk Üniversitesi,
suleyman.toy@atauni.edu.tr)

Tel/Phone: 0442 2316110 e-posta/e-mail: gelisimakademidergisi@gmail.com

Sayı Editör Yardımcıları / Assistant Editors in the Volume

Doç. Dr. Süleyman LOKMACI (Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, slokmaci@erzincan.edu.tr)

Dr. Öğr. Üyesi Müge YÜCE- Atatürk Üniversitesi

Doç.Dr.Önder YAĞMUR (Atatürk Üniversitesi, oyagmur@atauni.edu.tr)

Sayı Alan Editörleri / Field Editors in the Volume

Prof. Dr. Besim Yıldırım- Atatürk Üniversitesi
Prof.Dr. Fatih Kıyıcı- Atatürk Üniversitesi
Prof.Dr. Gonca Alak - Atatürk Üniversitesi
Prof.Dr. Halit Dursunoğlu- Atatürk Üniversitesi
Prof.Dr. Kerem Karabulut- Atatürk Üniversitesi
Prof.Dr. Mehmet Sait Dilek- Atatürk Üniversitesi
Prof.Dr. Manu P. Sobti- University of Queensland-Brisbane, Australia
Prof.Dr. Mitchell Joachim- NYU, Terreform ONE New Lab, USA
Prof.Dr. Mustafa Bulat – Atatürk Üniversitesi
Prof. Dr. Muzaffer Uysal – Virginia Polytechnic Institute / USA
Prof.Dr. Nimet Yıldırım- Atatürk Üniversitesi
Prof.Dr. Ömer Özden- Atatürk Üniversitesi
Prof.Dr. Selim Başar- Eskişehir Anadolu Üniversitesi
Prof.Dr. Ufuk Şimşek- Atatürk Üniversitesi
Prof.Dr. Zeynep Eren- Atatürk Üniversitesi
Doç.Dr. Adnan Küçükali- Atatürk Üniversitesi
Doç.Dr. İbrahim Caner Türk- Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi
Doç. Dr. Gül Aktaş- Pamukkale Üniversitesi
Doç. Dr. Gül Şimşek- Atatürk Üniversitesi
Doç.Dr. Mustafa Mete- Gaziantep Üniversitesi
Doç.Dr. Naim Ürkmez- Erzurum Teknik Üniversitesi
Doç.Dr. Oktay Özgül- Kırgızistan Manas Üniversitesi
Doç.Dr. Savaş Yeşilyurt- Atatürk Üniversitesi
Doç.Dr. Zeliha Tekin- Muş Alparslan Üniversitesi
Dr.Öğr. Üyesi Adem Tüzemen- Gaziosmanpaşa Üniversitesi
Dr. Abdullah Cüneyt Küsmez- Hacettepe Üniversitesi
Dr. Cansu Güller Yanar- Atatürk Üniversitesi

Yabancı Dil Danışmanı / Language Supervisor: Doç.Dr. Savaş YEŞİLYURT- Atatürk Üniversitesi

Yayın Tarihi: 26.03.2024

Publication Date: 26th March 2024

İÇİNDEKİLER/ CONTENTS

Makale Başlığı – Yazarlar
Title

Sayfa
Numarası
Page
Number

Richard sennett'in zanaatkârlık kavramı bağlamında toplumsal eşitsizlik süreçlerinin incelenmesi; (Examination of social inequality processes in the context of richard sennett's concept of craftsmanship , Caner Şengüenalp- Rojda Kut) 1 - 8

Mizancı Murad Bey'in kaleminden Şeyh Bedreddin isyanı; 9 - 18
(Sheikh Bedreddin revolt from the perspective of Mizancı Murad Bey, Numan Ün)

Modern Toplum,Modern Aile ve Eğitim; 19 - 23
Modern Society, Modern Family and Education, İ.Rıfki Benk- Orhan Aras

Kentlerde yaşanan iklim değişikliğinde yeşil altyapı çözümleri: Erzurum örneği 24 - 32
; Green infrastructure solutions for climate change: the case study of Erzurum City
Özlem Nur Samancı- Rabia Karadağ

**RİCHARD SENNETT'İN
ZANAATKÂRLIK KAVRAMI
BAĞLAMINDA TOPLUMSAL
EŞİTSİZLİK SÜREÇLERİNİN
İNCELENMESİ**

Yayına Geliş Tarihi: 02.03.2024
Yayınlanma Tarihi: 27.03.2024

Caner Şengünalp¹ Rojda Kut²

Özet

Bu makale, Richard Sennett'in düşüncelerinden yola çıkarak zanaatkârlık ve insan ilişkilerindeki modern zorlukları ele almaktadır. Richard Sennett'in perspektifinden, zanaatkârlık sadece bir meslek değil, aynı zamanda insan ilişkilerinde önemli rol oynayan bir süreç olarak ele alınmaktadır. Modern endüstriyel toplumun zanaatkârlık değerlerini nasıl erozyona uğrattığı, iş dünyasındaki ilişkilerdeki bozulma ve dijitalleşmenin insan etkileşimlerine olan etkisi bu araştırmanın temel konuları arasındadır. Zanaatkârlık, modern toplumun geleneksel değerlerine bir tepki olarak yeniden ele alındığında, bu değerlerin kaybını telafi edebilecek bir potansiyele sahip olabilir. Teknolojik gelişmelerin ve iş dünyasındaki değişimlerin zanaatkârlık anlayışını etkilediği, özellikle teknolojinin insan ilişkilerini değiştirdiği ve esnek çalışma koşullarının sosyal bağları derinden etkilediği gözlemlenmektedir. Dijitalleşmenin yükselişi, insanlar arasındaki etkileşimleri değiştirdiği gibi, zanaatkârlığın dijital dünyada birleştirici bir güç olma potansiyelini de ortaya çıkarır. Bu çalışmanın amacı, Sennett'in perspektifinden modern toplumun zanaatkârlık değerlerine ve insan ilişkilerine yönelik karşılaştığı zorlukları anlamak için önemli bir kaynak olacağı düşünülmektedir.

¹ Doç. Dr., Atatürk Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Heykel Bölümü, ORCID: 0000-0002-7167-9167, canersengunalp@atauni.edu.tr

² Sanatta Yeterlik Öğrencisi, Atatürk Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Plastik

Anahtar Kelimeler: Richard Sennett, Zanaatkârlık, Modern Zorluklar

**EXAMINATION OF SOCIAL
INEQUALITY PROCESSES IN
THE CONTEXT OF RICHARD
SENNETT'S CONCEPT OF
CRAFTSMANSHIP**

Abstract

This article considers modern challenges in craftsmanship and human relations, drawing on the thoughts of Richard Sennett. From Richard Sennett's perspective, craftsmanship is considered not only as a profession but also as a process that plays an important role in human relations. How modern industrial society erodes craftsmanship values, the deterioration in relationships in the business world, and the impact of digitalization on human interactions are among the main topics of this research. When craftsmanship is reconsidered as a reaction to the traditional values of modern society, it may have the potential to compensate for the loss of these values. It is observed that technological developments and changes in the business world affect the understanding of craftsmanship, especially technology changes human relations and flexible working conditions deeply affect social ties. The rise of digitalization transforms interactions between people and reveals the potential for craftsmanship to be a unifying force in the digital world. The aim of this study is that it will be an important resource for understanding the challenges modern society faces towards craftsmanship values and human relations from Sennett's perspective.

Keywords: Richard Sennett, Craftsmanship, Modern Challenges

Sanatlar Sanatta Yeterlik Programı, ORCID: 0000-0003-4956-7174,
rojda.kut.21@gmail.com

Giriş

Richard Sennett, sanatta yaratıcılığın öne çıktığını, tek ve benzersiz ürünlerin hedeflendiği bir süreçte olduğunu, zanaatın ise öğretmeye, öğrenmeye ve tekrara dayalı bir öğrenme sürecine odaklandığını ifade etmektedir. Zanaat, genellikle usta-çırak ilişkisiyle aktarılan, el ustalığına dayalı beceri ve tecrübe gerektiren bir süreçtir. Çırak, usta tarafından öğretilen işi ustasının deneyimine dayalı olarak yapmaya başladıkça ve hatta ustasını aştıkça zanaatkâr seviyesine ulaşır. Bu öğrenme sürecinde, Sennett'in belirttiği gibi, bir tecrübe gerekliliği ortaya çıkar (Sennett, 2016). İnsanın ilkel dönemden bu güne kadar toplumsal hayatındaki işlenmiş malzeme ihtiyacı, "zanaat" kavramını ortaya çıkarmıştır. Bu kavram sürekli bir değişime uğramaktadır. Sanayi devrimine kadar, zanaatkârlık bir "iş" olarak, üretim gibi toplum içinde farklı bir konumda bulunuyordu. Ancak, sanayinin gelişimi sonrasında, zanaatkârlık eski konumunu kaybetmiştir. Sanayi devrimi ile makineleşme ve seri üretim gibi yeniliklerin ortaya çıkmasıyla zanaatkârlık için bir tehdit unsuru oluşturdu ve zanaatkârların sayısında azalmaya neden olmuştur. Zanaatkârlar, üretim sürecindeki işlerini kaybettiler ve fabrikalarda çalışmaya başladılar. Fakat endüstriyel üretim, hızlı ve ekonomik üretim imkânları sunsa da, zanaatkârlığa olan ilgi ve ihtiyaç tamamen ortadan kalkmamıştır. Milyonlarca yıllık bir geçmişe sahip olan zanaatkârlık, günümüzde bile toplumsal yaşamı çok fazla etkilemektedir. İlk zanaatkâr olarak bilinenler ilk alet yapan insanlar olmuştur. Yapılan bu taş aletler, evrim sürecinde insanın kat

edilen yolu belgeler niteliktedir. Bu da zanaatkârlığın tarih boyunca ne kadar önemli olduğunu ortaya koymaktadır. (Tabanlı & Çakır, 2018).

Zanaatkârlık terimi genellikle ellerin, zihinden daha fazla çalıştığı bir faaliyet olarak algılanır. Ancak Richard Sennett'e göre, zanaatın temelinde el ve zekâ arasında bir bağlantı bulunmaktadır. Zanaatkâr, somut pratiklerle düşünme arasında bir diyalog kurar. Yani, zanaatkârın uygulamalı becerileri, düşünsel süreçlerle etkileşim içindedir ve bu etkileşim, zanaatkârlığı anlamak için bir anahtar rol oynar. Sennett'e göre, zanaat, bedensel eylemleri ve zihinsel süreçleri birleştirerek bir bütün oluşturur ve bu sayede somut pratikler üzerinden düşünce sürecini zenginleştirir. <https://www.youtube.com/>, Erişim, 20.12.2023). Richard Sennett'in gözünden bakıldığında, zanaatkârlık kavramı sadece bir meslek ya da beceri değil, aynı zamanda insanların birbirleriyle olan etkileşimlerinde bir köprü, bir anlam kaynağı olarak öne çıkmaktadır. Ona göre zanaatkârlık; özveri, dikkat ve ustalıklı örölü, sadece bir işin tamamlanmasını değil, aynı zamanda bir yaşam tarzını ve insan ilişkilerinin temelini oluşturan bir süreci ifade eder. Zanaatkârlık, bir kişinin içsel motivasyonunu temel olarak gerçekleştirilen bir faaliyettir. Bu, zanaatkârın yaptığı işe duyduğu içsel bir tutkuya dayanır. Bu tutku ise sadece maddi kazançla ifade edilemeyen bir anlam arama sürecidir. Bu bağlamda zanaatkârlık, yapılan iş ne olursa olsun onunla kendini bir bütün olarak görmek ve içsel bir huzur duymaktır (Bilgic, 2022). Sennett zanaatkârlığı, insanların kendi işlerine ve birbirleriyle olan ilişkilerine

duydukları özenin, bağlılığın ve saygının bir yansıması olduğunu dile getirir. Zanaatkârlık, sadece el becerilerini geliştirmekle kalmaz, aynı zamanda insanların birbirleriyle kurdukları ilişkilerin kalitesini artırabilir. Sennett, bu potansiyeli görmekte ve günümüzün hızla değişen dünyasında, insanların birbirleriyle etkileşimde bulunurken özveri ve anlayışın nasıl sürdürülebileceğini araştırmaktadır (Sennett, 2016). Zanaatkârlık, genellikle belirli bir meslek grubunu ifade eden dar bir kavram olarak algılsa da, aslında çok çeşitli meslekleri içeren geniş bir kapsama sahiptir. Sennett'e göre doktorlar, mimarlar, bilgisayar yazılımcıları, müzisyenler gibi farklı alanlarda çalışan birçok meslek grubu, zanaatkârlık anlayışı içinde değerlendirilebilir. Bu meslek gruplarının ortak özellikleri, uzun bir süre boyunca edinilen becerinin sadece üretim değil, aynı zamanda ortaya çıkan sorunlara çözüm üretebilmek için de kullanılabilmesidir (Sennett, 2016). Meslek grupları arasındaki farklılıklara rağmen, her bir zanaatkâr, kendi alanında ustalaşmak ve başarılı olmak için uzun ve yoğun çalışma saatlerine ihtiyaç duyar. Sennett bu sözleriyle, zanaatkârlığın sadece belirli bir sektörle sınırlı olmadığını, aksine farklı disiplinlerdeki becerilerin benzer bir özveri ile uygulandığını dile getiriyor. Dolayısıyla, zanaatkârlık sadece belirli meslek gruplarını değil, aynı zamanda geniş bir yelpazede beceri ve uzmanlık gerektiren her türlü mesleği içeren evrensel bir kavram olarak düşünülmelidir. Makale, Richard Sennett'in düşüncelerinden yola çıkarak, modern toplumdaki zanaatkârlık ve insan ilişkilerinde karşılaşılan zorlukları ele almayı hedeflemektedir.

1. Teknolojik Gelişmelerin Etkisi

Sennett'e göre bir çağın sonu, belki de o çağın eşiğindedir. 18. Yüzyıldan beri robotların icadıyla birlikte zanaatkârlığın makine ile mücadelesi başlamıştır. Artık insanlar hayal etme konusunda tam bir özgürlüğe sahip olmuştur. Sennett 21. Yüzyılda açılan bir otomobil sergisi için şu ifadelerde bulunmuştur; bu otomobil modelleri gelenekseli yıkar. Tıpkı Brancusi'nin heykelleri gibi otomobil bir sanat eseri gibi işlenmiştir. Otomobilin kaportalarına bakıldığında, Henry Moore'un uzanmış, bronz figürlerinin kıvrımlı formları arasında bağlantı kurulabilir (<https://www.youtube.com/>, Erişim: 20.01.2024). Kapitalizmin yükselişi de geleneksel zanaatkârlık kültürünü ve üretim biçimlerini dönüştürmekte rol almıştır. Weber'e göre Kapitalizmin ortaya çıkışında etkili bir faktör, Protestan ahlakıdır. Kazanmak, bu ahlak anlayışında yaşamın amacıdır ve maddi ihtiyaçları karşılamak için araç değildir. Ancak Weber, kazanma hırasının topluma kapitalist ruhla geldiğini belirtir, bu hırın önceden kural dışı ve ahlak dışı kabul edildiği, ancak kapitalizmle birlikte toplumsal bir norm haline geldiği bir dönüşüm yaşadığını ifade eder. Meşrulaşan kazanma hırısı, endüstrileşme dinamikleri içinde üretim ilişkilerini etkilemiştir. Zanaatkârlık, endüstriyelleşme sürecinde büyük değişimlere uğrayıp sermaye birikimi için yeni bir çalışma anlayışına ihtiyaç duyulmuştur. Endüstrileşme kapitalizmin gelişimini hızlandırırken, zanaatkârlık kültürü teknolojik gelişmelere maruz kalmaktadır. Teknolojik ilerleme, el işçiliği yerine büyük ölçekli üretimi getirmiş ve bu aynı zamanda geleneksel zanaatkârlık mesleklerini etkileyip yeni becerilere olan talebi artırmıştır. Toplumsal düzeyde, endüstrileşme eşitsizliklere yol açarken kapitalist sistem

zenginlik uçurumlarını artırmaktadır. Büyük üretim tesisleri ve endüstri atıkları, doğal kaynakların yoğun kullanımına ve çevresel sorunlara neden olmuştur (Doğan, 2012). Bu bağlamda Weber'in bu düşüncesinden yola çıkarak endüstrileşme ve kapitalizm, topluları ekonomik, sosyal ve çevresel açıdan derin değişimlere sürüklediği gibi zanaatkârlığı da aynı derece etkilediği söylenebilir. Richard Sennett'in teknolojinin hızlı gelişimi ve dijitalleşmenin insan ilişkilerine ve zanaatkârlık anlayışına olan etkilerini ele aldığı görüşleri, günümüzdeki modern zorlukları anlamak açısından önemli olmuştur. Sennett'e göre, dijital dünyadaki iletişim biçimleri, insanların birbirleriyle olan etkileşimini temelde değiştirmekte ve bu durum geleneksel zanaatkârlık değerlerini sorgulamamıza neden olmaktadır. İnsanların dijital platformlarda kurdukları ilişkiler, daha önceki yıllardaki yüz yüze iletişimden farklıdır ve bu durum, kişisel bağların zayıflamasına ve etkileşimlerin azalmasına yol açabilir. Teknolojik gelişmelerin insanlar arasındaki bağlantıları nasıl dönüştürdüğünü ve zanaatkârlık anlayışının bu değişime nasıl uyum sağlayabileceğini anlamak, günümüz toplumlarının karşılaştığı önemli bir çağdaş sorunun anlaşılmasına katkı sağlayabilir. Özellikle pandemi süreci bu iletişim biçimleri daha da belirgin hale getirmiştir. Pandemi döneminde sosyal izolasyonun artması, uzaktan çalışma ve dijital iletişimin günlük yaşamın ayrılmaz bir parçası haline gelmesi gibi etkilerle beraber, Sennett'in öne sürdüğü zanaatkârlık değerlerini daha da ön plana çıkarmıştır. Meslek grupları arasında uzaktan çalışma, dijital toplantılar ve iletişim araçlarının kullanımı yaygınlaştıkça, geleneksel zanaatkârlık değerleri daha soyut bir boyut kazanmıştır. Teknolojik yenilikler iş dünyasına ve çalışma biçimlerine değişiklikler getirmiştir. Özellikle, bilgi işçisi olarak adlandırılan,

yaratıcı, bilgisayar kullanabilen ve sürekli öğrenmeye açık çalışanların ortaya çıkması, geleneksel çalışma modellerinde köklü değişikliklere neden olmuştur. Yeni medya ve internet, bilgi işçilerinin çalışma süreçlerini ve etkileşim biçimlerini temelden dönüştürmüş, mekân ve zaman kavramlarını yeniden tanımlamıştır. Enformasyonun hızlı yayılması, bedeninin fiziksel konumunun önemini yitirmesine neden olmuş, zihinsel işlevlerin öne çıkmasına yol açmıştır (Tabanlı & Çakır, 2018). Teknolojik iletişim araçları, insanları sanal ortamlarda bir araya getirirken, aynı zamanda yüz yüze etkileşimleri azaltarak kişisel ilişkilerin zayıflamasına neden olmaktadır. Sanal alışveriş alışkanlıkları, geleneksel zanaat atölyeleri ve mağazalarının ziyaretlerinde bir azalmaya yol açmakta bu da yerel işletmeler için bir modern zorluk oluşturmaktadır. Dijital itibar yönetimi ve çevrimiçi geri bildirimler, teknolojinin getirdiği diğer bir boyut olarak öne çıkar; olumlu veya olumsuz yorumlar, bir zanaatkârın işine etki edebilir ve kişisel ilişkileri etkileyebilir. Sosyal medya, insanları birbirleriyle bağlantıda tutarken, aynı zamanda ilişkilerin yüzeyselleşmesine neden olmaktadır. Teknolojinin iş dünyasına getirdiği uzaktan çalışma, ekip içi ilişkilerin dinamiklerini değiştirmekte bu durum, ekip üyeleri arasındaki kişisel etkileşimleri azaltabilir ve işyerinde sosyal bağların zayıflamasına yol açabilir. Çevrimiçi eğitim ve beceri paylaşımı, geleneksel ustalık ilişkilerini değiştirmiş öğrenci ve usta arasındaki kişisel etkileşimleri azaltarak beceri transferini zorlaştırabilir. Bu modern zorlukların ortak teması, teknolojinin getirdiği fırsatların yanı sıra, geleneksel insan ilişkilerinin bazı yönlerinin zayıflamasıdır. Bu zorluklarla başa çıkabilmek için, teknolojiyi insan bağlantılarını güçlendirmek ve anlamak için bir araç olarak kullanmak önemlidir.

2. İş Dünyasındaki Değişimler

Modern toplumun iş odaklı yaklaşımı, birçok insanın mutsuzluğuna neden olmakta ve bu durum, bazıları için insanlıkla ilgili bir sorun, bazıları için ise ekonomik bir zorluk olarak değerlendirilmektedir (Doğan, 2012). Sennett, "Zanaatkârlık" kitabında modern iş dünyasının insan ilişkilerine ve çalışma ortamlarına getirdiği yeni dinamiklere dikkat çeker. Özellikle, işyerindeki sürekli değişim, esnek çalışma koşulları ve işteki sosyal bağlantıların zayıflaması gibi konular modern zorlukları oluşturabilir. İş dünyasındaki sürekli değişimin, teknolojik gelişmelerin ve rekabetin etkisiyle sıkça karşılaşılan bir durum olduğunu belirtir. Bu değişim, çalışanlardan hızlı adaptasyon yeteneği ve esneklik bekler (Sennet, 2016). Ancak bu esneklik ve adaptasyon sağlanamazsa bir dizi olumsuz etkiyle karşılaşılabilir. İlk olarak rekabet gücü, değişen pazar koşullarına uyum sağlamak, rekabet avantajını sürdürmek açısından kritiktir. Esneklik eksikliği, rakiplere karşı geride kalmaya ve pazar payını kaybetmeye yol açabilir. Bunun dışında inovasyon yeteneği azalabilir. Hızlı değişen bir ortamda, esneklik olmadan yeni fikir ve iş süreçlerine adaptasyon zorlaşır, bu da şirketin inovasyon potansiyelini düşürür. Sürekli değişen hedeflere uyum sağlamak, çalışanların motivasyonunu olumsuz etkileyebilir. Sürekli değişim, çalışanlarda güvensizlik ve iş memnuniyetsizliği yaratabilir. Ayrıca, esneklik ve adaptasyon, genellikle ekipler arasında etkili iletişimi gerektirir. Ekip üyelerinin bu yetenekleri gösterememesi, işbirliği ve koordinasyon sorunlarına neden olabilir. Değişime direnen veya uyum sağlayamayan çalışanlar, şirket içinde kalifiye eleman eksikliğine ve işten ayrılma oranının artmasına yol açabilir. Bunun sonucunda iş performansında düşüş yaşanabilir. Esnek çalışma koşullarının yaygınlaşması üzerinde duran Sennett,

mobil çalışma, serbest meslek ve uzaktan çalışma gibi modellerin artışı gözlemlenmektedir. Bu esneklik, bireylere daha fazla özgürlük sunsa da aynı zamanda işyeri kültürünü zayıflatabilir. Esnek çalışma düzenleri, çalışanların farklı zamanlarda ve mekânlarda çalışmasına olanak tanır. Bu durum, ekip içi etkileşimi azaltabilir ve işbirliği ruhunu zayıflatabilir. Farklı zamanlarda çalışan ekip üyeleri arasında iletişimde gecikmeler veya eksiklikler olabileceği için işyerinde etkili iletişimde aksaklıklar yaşanabilir. Bunun yanı sıra çalışanların işyerinde daha az fiziksel varlık göstermelerine neden olabilir. Bu durum, kurumsal kimliğin zayıflamasına ve birlik duygusunun azalmasına yol açabilir. Bu da liderlerin ve yöneticilerin ekibi üzerinde kontrolünü azaltarak performans yönetimi ve denetim süreçlerini etkileyebilir. Bir işyerinde fiziksel olarak bir araya gelmeyen çalışanlar, işyerine bağlılık duygusunu kaybedebilir ve bunun sonucunda işten ayrılma oranlarında artış gösterebilir. Sosyal bağlantıların zayıflamasına vurgu yapan Sennett, dijital iletişimin artmasıyla birlikte yüz yüze etkileşimlerin azaldığını ve bu durumun işyerindeki sosyal ilişkileri olumsuz etkileyebileceğini ifade eder. İşyerindeki güçlü sosyal ağların korunması ve geliştirilmesi gerekliliğine dikkat çeker. Sennett, insan ilişkilerinin iş dünyasında hala kritik bir rol oynadığını savunur. Teknolojik gelişmelere rağmen, yüz yüze iletişim, yaratıcılık ve ekip çalışmasının iş ortamının temelini oluşturduğunu belirtir. Güçlü insan ilişkilerinin, işbirliğini artırarak çalışanların motivasyonunu yükseltebileceğini vurgular (Sennet, 2016).

3. Toplumsal İzolasyon ve Yalnızlık

Modernizmin, birçok alanda önemli dönüşümlere neden olması gibi, günümüzde teknolojik gelişmelerin getirdiği dijital değişimler de bireylerin yaşamını derinden etkilemektedir. İnternet teknolojisi sınırları ortadan kaldırarak

zamanın ve mekânın önüne geçmekte, sanal dünyada önemli bir rol oynamaktadır. Ancak bu hızlı değişimlerin bireyleri yalnızlaşma ve yabancılaşma sürecine sokmakta, sosyal ağların hem gündelik hayatta hem de sanal ortamda önemli bir rol oynamasıyla modern toplumların heterojen yapılarıyla birlikte ortak bir temel bulma ve kabul edilebilir normlar üzerinde anlaşma sağlamak zorlaşmaktadır (Sezerer Albayrak, 2019). Sennett'in eserlerinde insanların birbirleriyle olan bağlarının zayıflamasını ele aldığı düşünülürse, modern toplumda bireyler arasındaki oluşan sosyal izolasyon ve yalnızlık da önemli bir zorluk olarak ortaya çıkmaktadır. Sennett, esnek istihdamın yaygınlaşmasıyla birlikte, insanların sürekli değişen iş koşulları içinde bulunmasının, uzun vadeli ilişkiler kurma yeteneklerini zayıflatabileceğine ve toplumsal izolasyonu artıracakını ifade eder (Sennett, 2016). Bireyler, sürekli değişen iş koşulları içinde bulunarak uzun vadeli bir iş stabilize ve sürekli bir çalışma ortamı kurma fırsatını kaybedebilirler. Bu durum, insanların birbirleriyle sürdürülebilir ve derin ilişkiler kurma yeteneklerini zayıflatabilir. Ayrıca belirsizlik ve güvensizlik duygularını artırabilir. Bireyler, gelecekteki işlerinin sürekli belirsizliğiyle karşılaştıklarında, sosyal ilişkilerini kumaktan çekinebilirler. Bu belirsizlik ve güvensizlik duyguları, toplumsal izolasyonu tetikleyebilir. Uzun vadeli ilişkileri, sadece işle ilgili değil, aynı zamanda sosyal destek ağları kurma açısından da önemlidir. Esnek istihdam modelinde, sürekli değişen çalışma koşulları, bireylerin işyerinde sosyal destek ağları kurma fırsatını azaltabilir. Bu durum, toplumsal izolasyonun temel nedenlerinden biri olabilir. Esnek çalışma koşulları, bireylerin belirli bir işyerine bağlılığını azaltabilir. Bu durum, işyeri kültürüne olan bağlılığı ve toplumsal bağları zayıflatabilir. İnsanlar, sürekli değişen iş ortamlarında, ortak bir amaç

etrafında bir araya gelmekte zorlanabilirler. Teknolojik iletişim araçları, insanları birbirine bağlı hale getirirken, paradoksal bir şekilde yüz yüze etkileşimleri azaltabilir. Sanal bağlantılar, derin ve anlamlı ilişkilerin yerini alabilir, bu da yalnızlık hissini artırabilir. Modern iş dünyasındaki belirsizlik ve sürekli değişen iş yapısı, bireyler arasında güvene dayalı uzun vadeli ilişkiler kurma zorluğunu beraberinde getirebilir. Bu durum, toplumsal izolasyonun ve yalnızlığın artmasına neden olabilir. Sennett'in çalışmaları, sosyal hareketliliğin arttığı bir ortamda insanların kökensel bağlarını yitirdiğini ve bu durumun toplumsal izolasyonu tetikleyebileceğini vurgular. İnsanların sürekli olarak yer değiştirmesi, kökensel bağları zayıflatabilir. Modern iş yerindeki sürekli değişim ve rekabetçi ortamlar, işyerinde samimiyetin ve işbirliğinin azalmasına neden olabilir. Bu durum, bireylerin toplumsal izolasyon hissiyatını artırabilir. Dijitalleşme ve sanal bağlantılar, bilgiye hızlı erişimi sağlarken, bu durum fiziksel dünyada derin ve anlamlı ilişkilerin kurulmasını zorlaştırabilir. Bireyler, sanal dünyada daha fazla vakit geçirirken, gerçek hayatta yalnızlık hissi yaşayabilir.

4. Hızlı Değişen Değerler ve Normlar

Sennett, zanaatkarlık üzerinden toplumun hızla değişen değerlerine ve normlarına dikkat çeker. Geleneksel zanaatkarların eserlerinde uzun süren emek ve özenin izlerini bulmak mümkündür. Ancak modern dünyada, teknolojik gelişmeler, hızlı iletişim ve kültürel değişimler, değerlerin ve normların sürekli olarak evrildiği bir ortam yaratmıştır. Bu hızlı değişen değerlerin ve normların bir sonucu olarak, bireylerin yaşamları üzerinde belirsizlikler ortaya çıkar. Sennett, bu belirsizliklerin, insanların kendi kimlikleri, değerleri ve amaçları konusundaki anlayışlarını zorlayabileceğini vurgular. Zanaatkarların eserlerindeki süreklilik ve istikrar, modern toplumun sürekli

değişen değerleriyle çelişmektedir. Özellikle internetin hayatımıza girmesiyle birlikte kültürler arası etkileşimin arttığı, bilginin hızlı bir şekilde paylaşıldığı ve bireylerin dünya genelinde etkileşimde bulunmasıyla bireyler artık sadece etkilenen değil, aynı zamanda etkileyen konumuna gelmelerine neden olmuştur. İnternet gençler üzerinde özellikle önemli bir etken olmaktadır. İnternet sunduğu aşırı özgürlük, sanal dünyada sahte kimlikler oluşturulmasına ve ahlaki değerlerin göz ardı edilmesine neden olmaktadır. İnternet bağımlılığının, gençlerin gerçek dünyadaki değerlere duyarsızlaşmasına ve sosyal normlardan uzaklaşmasına yol açtığı ifade edilmektedir. Küreselleşme ve teknolojik gelişmeler, toplumsal yapıları ve değerleri değiştirmektedir. Geleneksel toplumsal bağların zayıfladığı, bireylerin daha önce yoğun olarak etkilendiği sınırlı çevrelerin ötesinde, küresel olaylardan etkilenme söz konusudur. Bu durum, nesiller arası iletişimde kalıcı izler bırakmakta ve değer yargılarını değiştirmektedir. Bunun yanında modernizm ve postmodernizmin toplumsal değişim üzerindeki etkileri vardır. Modernizm, bireyin ön plana çıkmasını vurgularken, postmodernizm ise farklılığı ön plana çıkarmış ve çoklu akla vurgu yapmıştır. Postmodernizmin bireyi geleneksel yapıların dışında, aile ve toplumsal gruplardan uzaklaştırarak bireyselleştirdiği, bu durumun da bireyi dış etkilere daha açık hale getirmiştir (Düzgüner, 2015). Teknolojik ilerlemenin getirdiği hızlı değişim, insanların bir konuya derinlemesine odaklanmasını zorlaştırabilir. Zanaatkârlık, bir becerinin ustalıklarla icra edilmesini gerektirirken, modern toplumun hızına ayak uydurmak, derinlemesine odaklanmanın ve bir konuda uzmanlaşmanın önünde engel oluşturabilir. Ayrıca, hızlı değişen normlar, bireyler arasındaki iletişimi ve sosyal bağları da etkiler. Geleneksel zanaatkârlık, ustaların

öğrencilere bilgi ve becerilerini aktardığı bir çıraklık sistemi içerir. Ancak modern toplumun hızlı değişen normları, bu tür sürekli bağlantıları zorlayabilir ve bireyleri daha yüzeysel ilişkilere yönlendirebilir. Sennett'in vurguladığı gibi, hızlı değişen değerler ve normlar, bireylerin yaşamlarını belirsizleştirirken, aynı zamanda insanların derin bağlantılar kurma ve bir şeyi ustalıklarla icra etme yeteneklerini zorlamaktadır. Bu durum, modern toplumun bireyleri arasında bir tür kopukluğa ve sürekli değişen bir kimlik arayışına yol açabilir.

Bu bilgiler ışığında genel olarak yaşadığımız bu dönemde artık zanaatkârlık için bir değer kaybı yaşandığı söylenebilir. Endüstrileşme ve teknolojik ilerlemelerin etkisiyle geleneksel zanaatkârlık değerlerinin kaybolması, insanların işlerine ve birbirleriyle olan bağlarına duydukları anlamı azaltmaktadır. Sennett, zanaatkârlık değerlerinin kaybıyla ilgili olarak modern toplumun hızlı değişen dinamiklerinin olumsuz etkilerine dikkat çeker. Geleneksel zanaatkârların eserlerinde görülen değerler, uzun vadeli düşünce, özen, sabır ve ustalaktır. Ancak modern dünyada teknolojik ilerleme, tüketim kültürü ve hızlı üretim, bu değerleri göz ardı etmeye yönlendirmiştir. Ancak endüstrileşme ve teknolojik gelişmeler, üretim süreçlerini hızlandırmış, seri üretime yönlendirmiş ve bu değerleri ikinci plana atmıştır. Değerlerin kaybı, insanların işlerine ve ürettikleri eserlere daha yüzeysel yaklaşımlarına neden olabilir. Hızlı tüketim kültürü içinde, bir ürünün üretim sürecine duyulan ilgi azalmakta ve tüketicilerin sadece sonuçla ilgilenmelerine yol açmaktadır. Bu durum, üretim sürecinde yer alan emeği ve değerleri göz ardı etmenin bir sonucudur. Zanaatkârlığın değer kaybı aynı zamanda insanların işlerindeki anlamı bulmalarını zorlaştırabilir. Hızlı iş değişimleri ve geçici istihdam, bireylerin uzun vadeli hedefler belirlemelerini

engelleyebilir. İnsanlar, işlerini sadece maddi kazanç aracı olarak görmeye yönlendirilebilir ve bu durum, kişisel tatminin ve anlamın kaybedilmesine neden olabilir.

Sonuç

Sennett'in zanaatkarlık ve modern dünyanın zorlukları konusundaki yaptığı analizler temelinde önemli perspektifler sunmaktadır. Makale, teknolojik gelişmelerin etkisi, iş dünyasındaki değişimler, toplumsal izolasyon ve yalnızlık, hızlı değişen değerler ve normlar, zanaatkarlık değerlerinin kaybı gibi konuları işleyerek Sennett'in düşüncelerine dayanarak modern toplumun karşılaştığı çağdaş sorunlara dikkat çekmeyi hedeflemiştir. İş dünyasındaki değişimler, esnek çalışma koşulları ve sürekli değişen iş dinamikleri, bireyler arasındaki sosyal bağları zayıflatmaktadır. Toplumsal izolasyon ve yalnızlık, modern toplumun sosyal dokusunu etkilemekte ve bireyler arasındaki bağları sınırlamaktadır. Hızlı değişen değerlerin etkisi altında, insanlar arasındaki ilişkilerde anlam kaybı yaşanmakta, bu durum geleneksel zanaatkarlık değerlerinin kaybı, işlerin sadece maddi kazanç odaklı görülmesine ve insan ilişkilerinde derinliğin kaybolmasına neden olmaktadır. Endüstrileşme ve teknolojik ilerleme, zanaatkarlık değerlerinin kaybolmasına ve insanların işlerine ve birbirleriyle olan bağlarına duydukları anlamın azalmasına sebep olmaktadır. Bu sonuçlar, modern dünyanın karmaşık dinamikleri içinde zanaatkarlık ideali ve insan ilişkilerinin nasıl evrildiğini anlamamıza katkı sağlamaktadır.

KAYNAKÇA

- Bilgic, M.T. (2022). Bir zanaatkarlık araştırması: "emeğin karşılığı". *SEFAD*. (48), 255-276.
- Doğan, E.T. (2012). Zanaatkarlığın günümüzde yeniden yorumlanması: yeni zanaatkarlık mı?. *Çalışma İlişkileri Dergisi*. (3), 67-85.
- Düzgüner, S. (2015). Değişen dünyada gençlik ve değerler. *Gençlik Araştırmaları Dergisi*. 3(3), 105-126.

Sennett, (2016). *Craftsmanship*
<https://www.youtube.com/watch?v=nIq4w9brxTk>
Erişim, 20.01.2024.

Sennett, R. (2009), *Zanaatkar* (Çev. Melih Pakdemir) İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Sezerer Albayrak, E. (2019). Sosyal ağlar ve modern insanın yalnızlaşması: cocacola reklam örneği. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*. 18(70), 929-942.

Tabanlı, K. & Çakır, M. (2018). Günümüz yeni medya ortamında çalışma ve zihinsel zanaatkarlık. *Kesit Akademisi Dergisi*. 4(13), 446-462.